

DOMENIUL PUBLIC: Atelierul de cercetare și design pentru diplomă al Universității Tehnice din Delft / *THE PUBLIC REALM: Research and Design Graduation Studio at TU Delft*

Klaske Maria HAVIK, Facultatea de Arhitectură TU Delft / *TU Delft Faculty of Architecture*
Lect. dr. arh. / *Assist. Prof. PhD Arch.*

K.M.Havik@tudelft.nl

Rezumat

Articolul va discuta modul în care spațiul public, jucând rolul principal în experimentarea și utilizarea mediului construit, a fost abordat experimental în cadrul atelierului de cercetare și design al facultății de arhitectură din Delft, Olanda. Articolul va evidenția cum atelierele ținute în anii precedenți în Haga au dus la o înțelegere diferită și la propunerea unor tipologii noi, folosind metodele experimentale de cercetare și proiectare în mediul urban. Atelierul își propune să dezvolte metode de abordare a spațiului public, derivate din analiza proiectelor precedente și lucrului pe teren. Astfel de strategii implică stimularea industriilor creative, sportive sau educaționale, oferind posibilități adecvate pentru grupuri specifice cum ar fi adolescenți, persoane în vârstă sau imigranți sau îmbunătățind conexiunile pietonale și spațiile publice de cartier. Proiectele pot fi interpretate ca studii de caz care reflectă înțelegerea dezvoltată pe parcursul cercetării. Articolul va pune accentul modul în care cercetarea de teren, experimentele în sit real și cercetarea teoretică au influențat activitatea de proiectare.

Pentru proiectele de atelier de la Haga au fost luate în considerație mai multe situri, toate având procese în derulare. De exemplu, proiectele din Binckhorst și Laakhaven, se axează pe redevoltarea unor foste zone industriale, căutând un echilibru între industrie, infrastructură și programe rezidențiale noi. Proiectele din Transvaal și Schilderswijk au luat în considerație problemele sociale și economice ale cartierelor ocupate de imigranți. Atelierul "Domeniul Public" din situl stațiunii de litoral Scheveningen, are ca temă legăturile cu marea, lipsite de identitate, calitate spațială și "prezență" arhitecturală.

Cuvinte cheie: domeniu public, cercetare experimentală, atelier de cercetare și design pentru diplomă

Abstract

This article will discuss how the public realm, playing a paramount role in the experience and use of the built environment, has been addressed in an experimental way in the research and design studio at the Faculty of Architecture in Delft, the Netherlands. This article will highlight a how the graduation studios held in the past few years on locations in The Hague have lead to new insights and typologies by means of experimental research and design methods in the urban context. Through the analysis of precedents and on-site fieldwork the studio aims to develop tools in order to understand and address the issue of public realm. Such strategies involve themes such as stimulation of sport and education or creative industries, offering facilities for specific groups such as teenagers, elderly people or immigrant population, or improving pedestrian connections and public spaces in a neighbourhood. The design projects can be seen as detailed case-studies to test the insights developed through research. This article will highlight the transcription from the phase of research- through fieldwork, on-site experiments and theoretical research- to the actual design work.

For the studio projects in The Hague, a number of different sites, all in current development processes, were taken into consideration. The Binckhorst and Laakhaven projects, for instance, focused on the redevelopment of former industrial areas, seeking for a balance between industry, infrastructure and new public and residential programs. The Transvaal and Schilderswijk projects took into account the social and economical problems of city quarters currently populated by a large number of immigrants. The Public Realm studio on the sea-side resort Scheveningen, took as an important theme the connections to the sea, which lack identity, spatial quality and architectural "presence".

Keywords: public domain, experimental research, diploma's research and design workshop

Articolul de față are în vedere modul în care domeniul public, jucând rolul suprem în experiența și utilizarea fondului construit, este prezentat în atelierul de cercetare și design pentru Domeniul Public la Facultatea de Arhitectură din Delft, Olanda. Atelierul pentru Domeniul Public tratează semnificația domeniului public de loc al (inter)schimbărilor într-o societate urbanizată, de "loc în care se întâlnesc oamenii care nu se cunosc" (Sennett 1977). Atelierul pentru Domeniul Public consideră proiectul de arhitectură unitatea fundamentală pentru cercetare și design. Proiectul de arhitectură este menit să fie entitatea ce reflectă cunoștințele teoretice (savoir) și abilitățile practice (savoir faire) și să alcătuiască materialul de lucru și meseria arhitecților. Atelierul pentru Domeniul Public îmbină investigațiile teoretice cu munca pe teren pe situri reale, supuse schimbărilor urbane, și reflecțiile asupra implicațiilor fizice pentru clădirile și spațiul public. Primul semestru al proiectului este dedicat cercetării și dezvoltării unor strategii arhitecturale-urbane, în timp ce a doua fază constă în elaborarea proiectului de arhitectură. Acest articol va evidenția modul în care atelierelor de diplomă ținute în ultimii câțiva ani pe situri din Haga au condus la noi moduri de percepere și tipologii, prin intermediul cercetării și proiectării în contextul urban.

Cercetare teoretică și munca pe sit

În prima parte a anului terminal, atelierul (format din 10-15 studenți) este dedicat cercetării: noțiunea de domeniu public este discutată în lumina practicilor socio-spațiale, ambele din punct de vedere teoretic și concentrate pe situl dat. Cu ajutorul unui seminar teoretic, desfășurat sub forma unor discuții la masa rotundă, pe baza cărții *Architectural Positions: Architecture, Modernity and the Public Sphere*, editată de catedra de Clădiri Publice a TU Delft, precum și pe baza textelor unor autori eminenți în domeniul teoriei socio-spațiale, cum sunt Richard Sennett, Henri Lefebvre și Michel de Certeau, studenții sunt încurajați

The present article will discuss how the public realm, playing a paramount role in the experience and use of the built environment, is addressed in the Public Realm research and design studio at the Faculty of Architecture in Delft, the Netherlands. The Public Realm Studio discusses the meaning of the public domain as realm of (ex)change in an urbanized society, as 'place where strangers meet' (Sennett 1977). The Public Realm Studio considers the architectural project as the basic unit for research and design. The architectural project is held to be the entity that reflects theoretical knowledge (savoir) and practical skills (savoir faire) and forming the working material and craft of architects. The Public Realm Studio combines theoretical investigations with fieldwork on current sites of urban change, and reflections upon the physical implications for public buildings and public space. The first semester of the project is devoted to research and the development of urban and architectural strategies, while the second phase concerns the architectural elaboration of the project. This article will highlight a how the graduation studios held in the past few years on locations in The Hague have lead to new insights and typologies by means of experimental research and design in the urban context.

Theoretical research and fieldwork on site

*In the first part of the graduation year, the studio (with group size of 10-15 students) is devoted to research: the notion of the public realm is discussed in the light of social-spatial practices, both theoretically and focused on the site at hand. By means of a theory seminar, offered in the form of round table discussions on the basis of the book *Architectural Positions: Architecture, Modernity and the Public Sphere*, edited by our Public Building chair at TU Delft, as well as texts from eminent authors in the field of social spatial theory, such as Richard Sennett, Henri Lefebvre and Michel de Certeau, students are encouraged to take a position regarding the responsibility of spatial designers and policy makers*

să-și asume o poziție în ce privește responsabilitatea proiectanților de spații și a creatorilor de politici pentru dimensiunea socială a orașului. Relația dintre context urban, sit, practici sociale și proiectare este adusă în prim-plan în acest seminar. Studenții sunt rugați să pregătească săptămânal o expunere în scris pentru discuții, iar pentru verificarea de la jumătatea semestrului trebuie predată o primă schiță a unui eseu complet (3000 de cuvinte). Prin intermediul lucrului pe teren, noțiunea de domeniu public este studiată pe sit. Siturile sunt vizitate intens și analizate prin diferite tehnici, cum ar fi cartografiere, observație cu ajutorul simțurilor și interviuri. Studenții sunt încurajați să dezvolte instrumente inovatoare de cercetare, pentru a investiga domeniul public. Posibilitatea de a folosi situl ca spațiu de desfășurare a atelierului ajută la intensificarea lucrului pe teren și la dezvoltarea de conexiuni cu vecinătățile și cu beneficiarii acestora. Întrebările generale care se pun sunt, de exemplu: Care conexiuni, străzi, spații publice, clădiri, scuaruri și parcuri funcționează bine?, Care nu reușesc să ofere un domeniu public sigur și îmbietor? Cum se raportează la noțiunile teoretice studiate? În funcție de întrebările pe care fiecare sit le implică, studenții sunt rugați să aleagă o temă particulară pentru cercetare, care să servească atât lucrul pe teren, cât și munca teoretică. Studenții pot lucra la aceste teme în grupuri mici de câte 3-5. Temele de cercetare care au fost discutate la atelierelor recente includ:

Temporalitate și permanență: Schimbări neprevăzute în contextul economic, social și cultural, precum și schimbări în utilizarea și/sau programul siturilor și clădirilor au o influență de necontestat asupra procesului de proiectare, precum și în durata de viață a proiectului după realizare. Ideea unui master plan fix, prin care o situație viitoare este prevăzută și descrisă cu precizie, este opusă capriciilor viitorului. Perioada interimară dintre proiectare și realizare este, de asemenea, un factor care joacă un rol în procesul de revitalizare urbană din zilele noastre – cu siguranță într-o

towards the social dimension of the city. The relationship between urban context, site, social practices and design are brought to the fore in this seminar. Students are asked to prepare each week a written statement for discussion, and at the mid-term review a first draft of a full essay (3000 words) has to be submitted. By means of fieldwork the notion of the public realm is studied on site. The sites are intensively visited and analyzed by using different techniques, such as mapping, survey through the senses, and interviews. Students are encouraged to develop innovative research tools in order to investigate the public realm. The possibility to use a studio space on site helps to intensify the fieldwork and to develop connections with the neighborhood and its users. General questions addressed are, for instance, which connections, streets, public spaces, buildings, squares and parks function well, which ones fail to offer a safe and inviting public realm? How do they relate to the studied theoretical notions? Depending on the questions that each site entails, students are asked to choose a specific research theme that informs the theoretical work as well as the fieldwork. Students can work on these themes in small groups of 3-5 students. Research themes which have been addressed in recent studios include:

Temporality & permanence: *Unforeseen changes in the cultural, social and economic context as well as changes in the use and/or program of sites and buildings have an undeniable influence on the design process as well as in the life-span of the project after its realization. The idea of a fixed master plan, whereby a future situation is precisely prescribed and laid out, is contrary to the capriciousness of the future. The interim between design and realization is also a factor that plays a role in present-day urban renewal processes – certainly in a period in which many projects are stagnating due to financial uncertainties. What plays a decisive role here is not the final design but the strategy, not the final result but the continual process of change, modification and adaptation. It is up to the architect and planner*

perioadă în care multe proiecte stagnează din cauza incertitudinilor financiare. Ceea ce joacă un rol decisiv nu este proiectul final, ci strategia, nu rezultatul final, ci procesul continuu de schimbare, modificare și adaptare. Este de datoria arhitectului și proiectantului să anticipeze acest viitor nesigur – speculând o situație viitoare sau permițând flexibilității în termeni de funcțiune și utilizare să joace un rol în proiectare. (Havik, Patteeuw et.al. 2011)

Loisir și turism: În ultimele decenii loisirul a devenit un factor decisiv pentru modul în care peisajul și spațiile urbane sunt folosite și proiectate. Tracy Metz a arătat cum peisajul olandez este extrem de influențat de loisir (Metz 2002). Michael Sorkin a scris o critică asupra comercializării spațiului public în *Variations on a theme park* (Sorkin 1992). Spațiul public de azi este programat din ce în ce mai mult să servească activităților de loisir și turism. În timp ce spațiul public pare să fie utilizat mai intens ca niciodată, se pune întrebarea dacă proiectarea spațiului public sub această formă este încă legată de ideea de a oferi spațiu “deschis” sau spațiu neprogramat în care diferite grupuri pot interacționa unele cu altele. Pe de altă parte, pot loisirul și turismul să funcționeze drept catalizatori pentru dezvoltarea pozitivă a domeniului public? Ar putea fi văzută prezența unei diversități de fundaluri culturale ca o atracție pentru un public mai larg?

Sănătate, sporturi și jocuri: Studiile arată că oame-nii cu venit redus și clasele sociale sărace se confruntă mai des cu probleme de sănătate. S-a susținut că stimularea la sporturi și activități în aer liber poate îmbunătăți circumstanțele sociale și sănătatea. În plus, sportul poate fi o activitate ce permite depășirea barierelor lingvistice și culturale. În cadrul politicii *krachtwijken*¹ din Olanda, care intenționează să îm-

¹ În politica actuală a Olandei, o serie de cartiere urbane din diferite orașe au fost desemnate ca *Krachtwijken*: “power quarters”. Aceste cartiere se confruntă cu probleme socio-economice și sunt de cele mai multe ori populate de familii sărace care nu sunt de ori-

to anticipate this uncertain future – by speculating on a future situation or by allowing flexibility in terms of function or use to play a role in the design. (Havik, Patteeuw et.al. 2011)

Leisure & tourism: *In the past decades, leisure has become a decisive factor on the way landscapes and urban spaces are used and designed. Tracy Metz has shown how the Dutch landscape is highly influenced by leisure (Metz 2002). Michael Sorkin wrote his critique on the commercialization of public space in *Variations on a theme park* (Sorkin 1992). Today’s public space is increasingly programmed to serve leisure activities and tourism. While the public space seems to be put to more intensive use than ever, the question arises whether the design of the public space in this form is still connected to an idea of providing ‘open’ space or un-programmed space in which different groups can encounter one another. On the other hand, can leisure and tourism serve as catalyst for positive development of the public realm? Could the presence of a diversity of cultural backgrounds be seen as an attractor for a larger public?*

Health, sports & play: *Research has shown that people of lower income and lower social classes more often face health problems. It has been argued, that stimulation of sports and outdoor activities of play can improve social circumstances and health. Moreover, sport can be an activity that allows overcome cultural and language barriers. Within the *krachtwijken* policy¹ in the Netherlands, which intends to improve urban neighborhoods with strong social and economical problems, special attention is therefore given to the improvement of health, sports and physical activity. Contemporary forms of sports and play in public space,*

¹ *In current Dutch policy, a number of urban quarters in various cities have been designated *Krachtwijken*: ‘power quarters’. These quarters are subject to social-economical problems and are often predominantly populated by low-income families of non-Dutch origin. In current Dutch politics, the *krachtwijken* are given extra attention in order to improve the living circumstances of the inhabitants and to ensure a safe public domain.*

bunătațească vecinătățile urbane cu mari probleme sociale și economice, este acordată o atenție deosebită îmbunătățirii sănătății, sporturilor și activităților fizice. Forme contemporane de sport și joc în spațiul public, cum sunt skate boarding-ul, parkour-ul, arta stradală și alte forme de explorare urbană, pot de asemenea să joace un rol în cercetările din acest domeniu.

Spațiul public-privat-colectiv: Dacă Richard Sennett și Jurgen Habermas au caracterizat domeniul public ca fiind compus din locuri de întâlnire clar definite unde au loc interacțiuni sociale, astăzi, situația este mai difuză (Sennett 1977, Habermas 1962). Domeniul public contemporan este structurat pe mai multe trepte și presupune o serie de suprapuneri între public, colectiv și privat. Astfel, publicul și privatul nu mai sunt înțelese în termeni binari. Domeniul public poate fi găsit și în curțile colective ale blocurilor de locuit și în spațiile urbane cu proprietar privat. Un aspect interesant al funcționării conexiunilor urbane este relația dintre diferite tipologii de locuire, clădirile publice și utilizarea spațiului public. O analiză comparativă a morfologiei diferitelor situri poate arăta cum diferitele trepte între privat, colectiv și public pot fi influențate de design. Ce cerințe trebuie să existe în sumarul programului pentru facilitarea unui domeniu public optim pentru grupuri variate de utilizatori? Practici spațiale din viața de zi cu zi: În cartea sa, *La production de l'espace*, Henri Lefebvre introduce noțiunea spațiului care se extinde mai departe de spațiul fizic strict (Lefebvre 1974). Pentru Lefebvre spațiul nu există în sine, ci este creat de activitățile umane și de alte practici spațiale. De asemenea, teoreticianul francez Michel de Certeau studiază practicile spațiale din viața cotidiană (De Certeau 1984). Un studiu al modelelor din viața de zi cu zi poate dezvălui modul în care funcționează domeniul public și cum este experimentat de locuitori. Pentru această temă de cer-

gine olandeză. În politica actuală olandeză, *krachtwijken* primesc o atenție specială pentru îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor și pentru asigurarea unui domeniu public sigur.

such as skate boarding, parkour, street art and other forms of urban exploration can also play a role when conducting research in this field.

Public-private-collective space: While Richard Sennett and Jurgen Habermas characterized the public realm with clearly defined meeting places where social interaction takes place, today the situation is more diffuse (Sennett 1977, Habermas 1962). The contemporary public realm exists of many gradations and overlaps between public, collective and private. Public and private are thus no longer to be seen in binary terms. The public realm is also to be found in the collective courtyards of housing blocks or in privately owned urban spaces. An interesting aspect in the functioning of urban connections, is the relation between different housing typologies, public buildings, and the use of public space. A comparative analysis of morphology of different sites can show how gradations between private, collective and public can be influenced by design. Which requirements have to be met in the program brief in order to facilitate a good public domain for various user groups?

Spatial practices of everyday life: In his book *La production de l'espace* Henri Lefebvre introduces a notion of space that extends further than strict physical space (Lefebvre 1974). For Lefebvre space does not exist in itself, but is created by human actions and other spatial practices. Also the French theorist Michel de Certeau addresses the spatial practices of everyday life (De Certeau 1984). A study of patterns of everyday life can reveal how the public realm is functioning, and how it is experienced by inhabitants. For this research theme, sociological research methods such as interviews and surveys can be used in order to analyze and conceptualize the use of public space.

Social segregation: Especially in the largest Dutch cities with a large percentage of migrants, social exclusion is a phenomenon that deserves specific attention. Because of their disadvantaged socio-economical position

cetare, metodele sociologice ca interviurile și chestionarele pot fi folosite pentru a analiza și conceptualiza utilizarea spațiului public.

Segregare socială: În special în marile orașe olandeze cu procent mare de imigranți, excluziunea socială este un fenomen care necesită o atenție deosebită. Din cauza poziției lor socio-economice dezavantajoase și din cauza diferențelor culturale, mulți locuitori riscă să fie excluși din activitățile sociale. Acest lucru se întâmplă, **de exemplu, imigranților care nu au reușit să învețe limba sau să se adapteze culturii locale**, dar și adolescenților sau oamenilor în vârstă care nu au putut să-și găsească o poziție satisfăcătoare în propriul mediu de locuit. Cum ar putea proiectarea de clădiri (publice) și spații publice să răspundă diferențelor culturale și sociale din vecinătate?

Teama în spații publice: În ultimii ani, mulți scriitori și teoreticieni s-au arătat foarte îngrijorați în ce privește declinul domeniului public. Filozoful belgian Lieven De Cauter, în tratatul său despre teama de societate, a analizat cum fundamentele vieții publice urbane amenință să erodeze (de Cauter, 2004). Dezvoltând ideea, oamenii se tem de întâlnirea cu “ceilalți” și spațiile publice devin uneori zone nefrecventate. De la atacul din 2001 asupra Turnurilor Gemene din New York, media și politica, de asemenea, par a fi obsedate de siguranță. Acest lucru poate fi văzut, de exemplu, în privatizarea progresivă a fostelor servicii publice și în prezența tot mai mare a sistemelor de supraveghere, cum ar fi camerele de luat vederi în spațiile publice. Care este cauza acestei temeri și cum poate fi ea tratată? Cum se raportează teama la spațiu și cum poate designul să încurajeze oamenii să se implice activ în spațiul public urban să se teamă de întâlnirea cu “ceilalți”?

and cultural differences, many inhabitants risk to be excluded from participating in society. This happens, for example, to immigrants who have not succeeded in learning the language or adapting to local culture, but also to teenagers or elderly people who fail to find a satisfactory position in their own living environment. How can the design of (public) buildings and public space respond to cultural and social difference in the neighborhood?

Fear in public space: In recent years, many writers and theorists displayed great concern about the decline of the public realm. Belgian philosopher Lieven De Cauter, in his treatise on the fear society, analyzed how the ground under public urban life threatened to erode (de Cauter, 2004). To a growing extent, people are afraid of meeting the ‘other’, and public spaces sometimes become no-go areas. Since the 2001 attack on the Twin Towers in New York, also media and politics seem to be obsessed by safety. This can be seen, for example, from the progressive privatization of former public services, and the greater presence of surveillance systems, such as security cameras, in public spaces. What is the cause of such fear and how can it be addressed? How does fear relate to space and how can design encourage people to actively engage in public urban space without being afraid to meet the ‘other’?

În cele ce urmează, voi prezenta trei situri particulare din Haga care au constituit obiect de studio pentru Atelierul pentru Domeniul Public în ultimii ani.

Atelierul HAGA BINCKHORST

Atelierul pentru Domeniul Public din 2006-2007 s-a concentrat pe zona industrială Binckhorst², în apropiere de centrul orașului Haga. Conform municipalității din Haga, acest sit va deveni un nou cartier urban cu **funcțiuni mixte și standarde de înaltă calitate**. Pentru acest sit, "Temporalitatea și permanența" a fost o temă foarte dezbătută, având în vedere că zona era caracterizată de o **stratificare neobișnuită de programe**, de fenomene socio-spațiale din diferite perioade. Grupul a folosit "spontaneitatea" ca metodă experimentală de cercetare, urmărind personaje reale și fictive și lăsând investigația condusă de evenimente care aveau loc în zonă. **Atelierul pentru Domeniul Public s-a mutat în fosta fabrică Caballero³ și a pornit să "cutreiere" suprafața zonei Binckhorst**. Aici, tehnicile experimentale au fost puse în joc la diferite niveluri; la realizarea unui film, la utilizarea personajelor fictive pentru interpretarea sitului și la dezvoltarea de scene urbane și scenarii. Primele impresii ale grupului au fost prezentate într-un film: un talk show, găzduit de fabrica Caballero, în care apăreau studenți reporteri pe diferite situri ale zonei. După acest exercițiu de scriere a unui scenariu, au fost adăugate personaje sitului interpretat de ei. Jucând rolul unui industriaș, al unui locuitor, istoric sau cleric, studenții au studiat un număr de situri (sau scene) din zona Binckhorst din alte puncte de vedere, investigând probleme ca

2 Atelierul de diplomă pentru Domeniul Public din 2006-2007 pe tema Binckhorst a fost condus de mine și de Sebastiaan Veldhuisen, în timp ce Jan Engels a călăuzit studenții în ceea ce privește tehnologia de elaborare a proiectului.

3 Până acum, fabrica a fost utilizată ca "nod creativ"/"creative hub", găzduind companii ce lucrează în sectorul creativ. În perioada desfășurării atelierului, renovarea fabricii era încă în faza de construcție. **Municipalitatea ne-a oferit cu bunăvoință un spațiu în clădire care să funcționeze ca atelier in situ.**

In the following, I will discuss three specific sites in The Hague that have been addressed by the Public Realm studio in recent years.

Studio the HAGUE BINCKHORST

The Public Realm studio of 2006-2007 focused on an industrial area, the Binckhorst², close to the city center of The Hague. According to The Hague municipality, this site is to become a new urban quarter with mixed used programs and high quality standards. For this site, temporality and permanence was a much discussed theme, since the area was characterized by an awkward stratification of programs, spatial and social phenomena from different time-periods. The group used "spontaneity" as an experimental research method, following real and fictive characters, and letting the investigation be guided by events taking place in the area. The Public Realm studio moved into the former Caballero factory³ and set out to "scour" the surface of the Binckhorst. Here, experimental techniques were at stake at different levels; in the making of a film, in the use of fictive characters for site interpretation, and in the development of urban scenes and scenarios. The first impressions of the group were presented in a film: a talk show, hosted in the Caballero factory, featuring student reporters on various sites in the area. After this first exercise in scriptwriting, characters were added to their site interpretation. Adopting the character of an industrialist, a dweller, a historian or a clergyman, students studied a number of sites (or scenes) in the Binckhorst area from other point of view, investigating such issues as functionality, recreation, rituals, and

2 The diploma studio Public Realm 2006-2007, studying the Binckhorst, was tutored by myself and Sebastiaan Veldhuisen, while Jan Engels guided the students in the technological elaboration of their design.

3 By now, the factory is in use as a "creative hub", accommodating companies working in the creative sector. At the time of the studio, the refurbishment of the factory was still in a construction phase. The municipality kindly offered us a space in the building to function as an in situ studio.

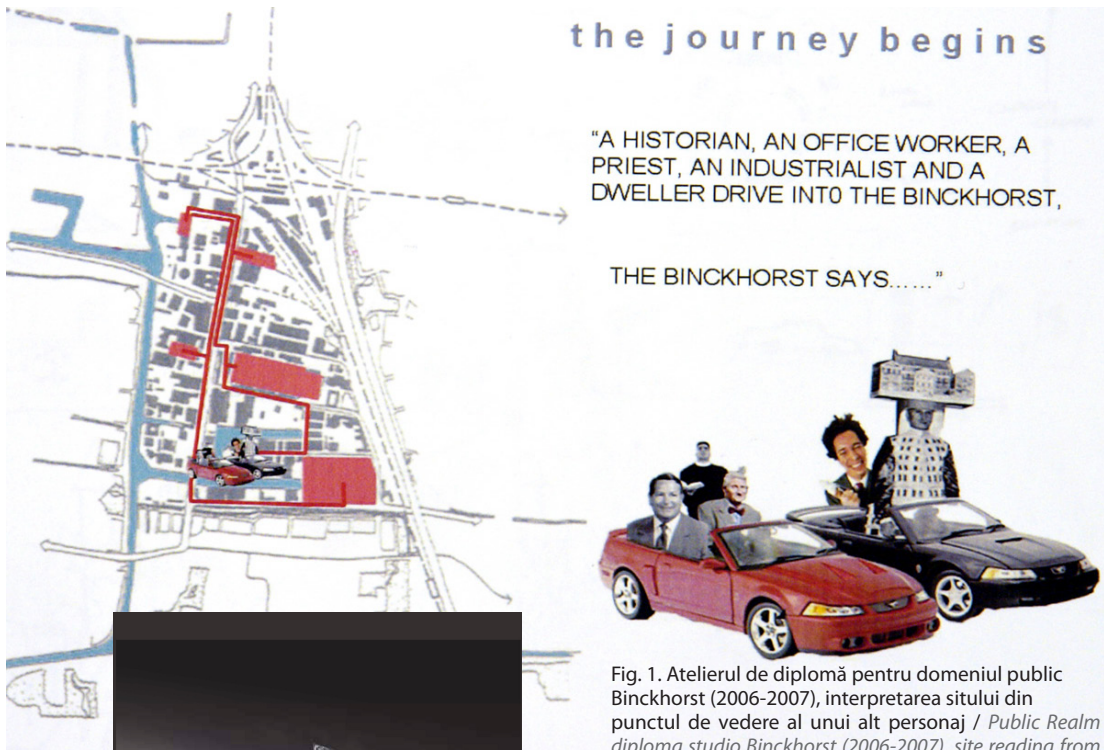

Fig. 1. Atelierul de diplomă pentru domeniul public Binckhorst (2006-2007), interpretarea sitului din punctul de vedere al unui alt personaj / *Public Realm diploma studio Binckhorst (2006-2007), site reading from the point of view of another character.*

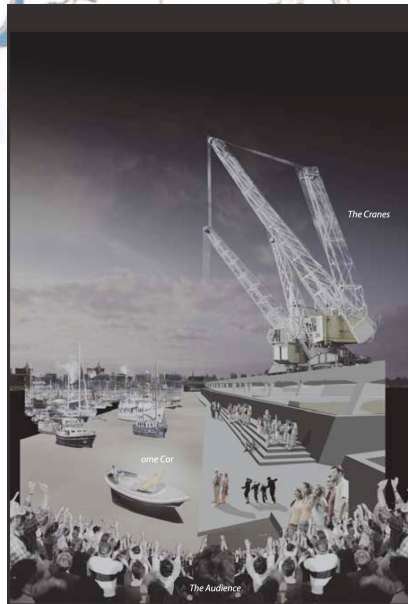

Fig. 2. Atelierul de diplomă pentru domeniul public Binckhorst, propunerea lui Wim Kornman pentru "recrearea" fabricii de asfalt; scena dramatică a centrului pentru comemorarea celor decedați / *Public Realm diploma studio Binckhorst, design proposal of Wim Kornman for the "re-creation" of the asphalt factory; the dramatic scene of the mourning center.*

funcționalitatea, recreerea, ritualurile, cadre și structuri. Au descoperit că, privind prin diferite lentile, pot observa fenomene destul de diferite față de ce se așteptau. (fig. 1). Cercetarea in situ a continuat apoi cu implicarea unor personaje reale în proiect. Au petrecut o noapte plimbându-se prin Binckhorst cu un polițist, aflând despre locurile cu criminalitate și activitățile economice ilegale care au loc, li s-au luat interviuri unor enoriași ai unei comunități religioase obscure care-și desfășura activitatea în Binckhorst, iar un student a petrecut 24 de ore într-o benzinărie, investigând practicile sociale și ritualurile șoferilor care vin și pleacă, se odihnesc, își spală mașinile, se etalează vorbind la telefon sau întâlnindu-se unii cu alții. Împreună, studenții au "citit" zona Binckhorst ca pe o serie de objets-trouvés (obiecte găsite) și au găsit corelații fascinante între situri, personaje și programe. Lucrul la proiectul individual al studenților a continuat pe această cale. Mauro Lugaresi a propus o alternativă pentru un master plan pentru această zonă, desemnând siturile mai degrabă ca neplanificate și neregulate. În acest fel, spațiul a fost destinat unei utilizări marginale. Autostrada suspendată care traversează zona în propunerea lui Lugaresi avea un dublu avantaj: în primul rând, Binckhorst a devenit o zonă importantă pentru oraș prin infrastructura de foarte bună calitate, îmbunătățind conexiunea orașului cu rețeaua națională de autostrăzi, în timp ce dedesubtul autostrăzii s-a creat un spațiu acoperit care putea ameliora segregarea bisericii și care putea, de asemenea, să ofere spații neplanificate, ascunse, în care practicile marginale puteau avea loc. Wim Kornman a continuat pe tema spațiului ca object-trouvé , folosind joaca și norocul, concepte studiate având teoria Homo Ludens a lui Johan Huizinga⁴ în minte, ca factori cheie în dezvoltarea proiectului său. Marea fabrică de asfalt a fost interpretată de Kornman ca un

4 Pentru această teză teoretică, Wim Kornman a făcut rost de prima ediție a cărții lui Johan Huizinga, *Homo Ludens* care susține că "joacă" este o capacitate umană cheie, foarte subestimată (Huizinga 1938).

frames and structures. They discovered that looking through a specific lens, they started to notice quite different phenomena than expected. (fig. 1) The site research then continued by involving real characters in the project. A night was spent walking through the Binckhorst area with a policeman, getting to know about crime scenes and informal economic activities taking place, interviews were taken with the churchgoers of an obscure religious community which held its services in the Binckhorst, and one student spent twenty-four hours at a gas station, investigating the social practices and rituals of car drivers coming and going, taking rests, polishing their cars, showing off, talking at their phones or meeting each other.

Together, the students read the Binckhorst as a series of objets-trouvés, and found fascinating correlations between sites, characters and programs. The individual design works of the students continued on this track. Mauro Lugaresi proposed an alternative to a master plan for the area, designating sites to be un-planned and de-regulated rather than the other way around. In this way, space was provided for marginal use. The elevated highway crossing the area in Lugaresi's proposal, was to have a two-fold result: first, the Binckhorst was given importance for the city through its high quality infrastructure, improving the city's connection to the national highway network, while below the highway, a covered space was created, which could accommodate the church segregation, and which would also offer unplanned, hidden spaces, in which marginal practices could take place. Wim Kornman continued on the theme of the spatial object-trouvé, while using play and chance, concepts he studied with the Homo Ludens theory of Johan Huizinga⁴ in mind, as key factors in the development of his design. The big asphalt factory was read by Kornman with a lens of theater: for him, the site, with its huge concrete constructions and piles of sand, had enormous dramatic potential. This potential was

4 For his theory thesis, Wim Kornman got hold of the first edition of Johan Huizinga's book *Homo Ludens*, claiming that "play" is a key human capacity that is much underestimated (Huizinga 1938).

teatru: pentru el, situl, cu imensele sale construcții și grămezi de nisip, avea un enorm potențial dramatic. Acest potențial a fost folosit pentru a propune un alt program pe situl fabricii, într-adevăr unul dramatic, de centru pentru comemorarea celor decedați, conectat cu cimitirul din apropiere. Structurile din beton au fost "re-create" drept camere de jelit, în timp ce secvența de spații industriale a permis un ritual de jelit dramatic. (fig 2)

Atelierul HAGA TRANSVAAL

La atelierul de diplomă pentru Domeniul Public din 2009, situl de investigat a fost un cartier multi-etic din Haga, numit Transvaal. Grupul a explorat semnificația domeniului public în contextul redevoltării urbane a zonei aflată acum în proces de restructurare radicală. Multe blocuri de locuințe vechi, care nu mai corespundeau cerințelor de locuire actuale, au fost înlocuite de o diversitate de noi facilități de locuire. Cu toate acestea, în timpul procesului, locuitorii și profesioniștii locali, precum Corporația locală pentru locuire Staedion, se confruntă cu un număr de probleme ca segregarea socială, **insecuritatea și dificultatea** de a genera o bună utilizare a spațiilor publice și colective.

Studentii au fost rugați să trateze astfel de teme și să dezvolte programe și strategii care să **întâmpine** problemele sociale, politice și economice ale cartierului Transvaal și nevoile secolului XXI. Cerințele de design arhitectural care au rezultat din aceste programe și strategii puteau implica domeniul public la mai multe niveluri. Pe de o parte, ele pot **găzdui instituții** sociale, culturale și educaționale care pot funcționa la nivelul cartierului ca un tot unitar. Pe de altă parte, pot fi furnizate soluții pentru problemele locale, ca de exemplu, lipsa de schimburi culturale și spațiale. Cu ajutorul corporației imobiliare Staedion, studenților li s-au oferit facilități pentru lucrul pe sit: le-a fost pusă la dispoziție o casă în centrul cartierului Transvaal pentru primele luni din perioada de cercetare, astfel

used by proposing another program on the factory site, indeed, a dramatic one of a mourning center, connected to the nearby graveyard. The concrete structures were "re-created" as mourning chambers, while the sequence of industrial spaces gave way to a dramatic mourning ritual.(fig 2)

Studio the HAGUE TRANSVAAL

In the Public Realm diploma studio of 2009, the site of investigation was a multi-ethnic neighborhood in The Hague, called Transvaal. The group set out to explore the meaning of public realm in the light of urban redevelopments in the area, which is currently in the process of radical restructuring. Many old housing blocks, which were no longer fit for contemporary housing requirements, have been replaced by a diversity of new housing facilities. However, during this process, inhabitants and local professionals such as the local housing corporation Staedion are confronted with a number of problems such as social segregation, unsafety and difficulties to generate a good use of public and collective spaces.

The students were asked to address such themes, and develop programs and strategies to meet Transvaals social, political and economic problems and needs in the 21st century. The architectural design assignments resulting from these programs and strategies could involve the public realm on several levels. On the one hand, they may accommodate social, cultural and educational institutions that can function on the level of the city region as a whole. On the other hand, solutions could be generated for local problems, such as the lack of cultural and spatial exchange. With help of housing corporation Staedion, the students were provided facilities to work on site: a house in the middle of Transvaal was at their disposal for the first months of the research period, so that students had the possibility to work on site at all times, and thus become temporarily part of its social network. This allowed the students to carry out interviews with local people, and reveal how,

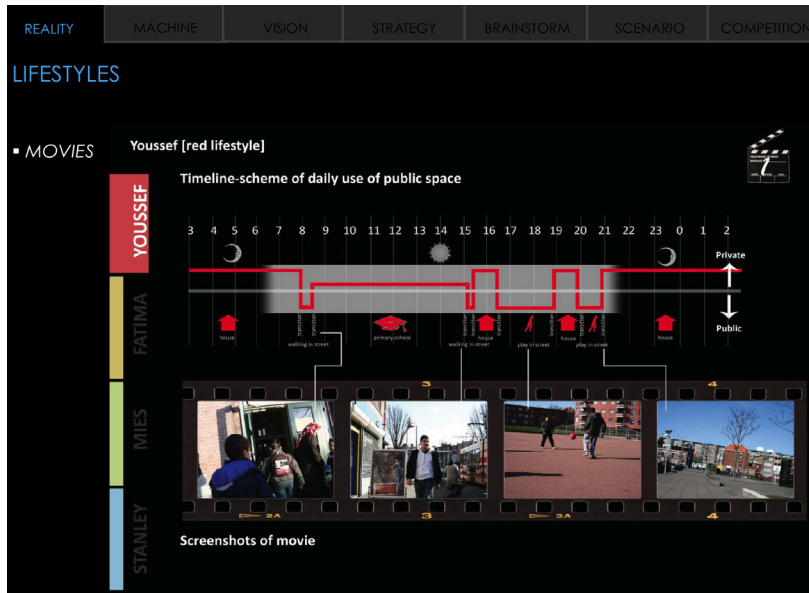

Fig. 4. Proiectul Transvaal Transcript. Cronologii obținute din scenariile filmelor: schema utilizării spațiilor publice și private în timpul zilei de către personaje / *Transvaal Transcript project. Timelines deriving from the movie scripts: scheme of the use of public and private spaces during the day by the characters.*

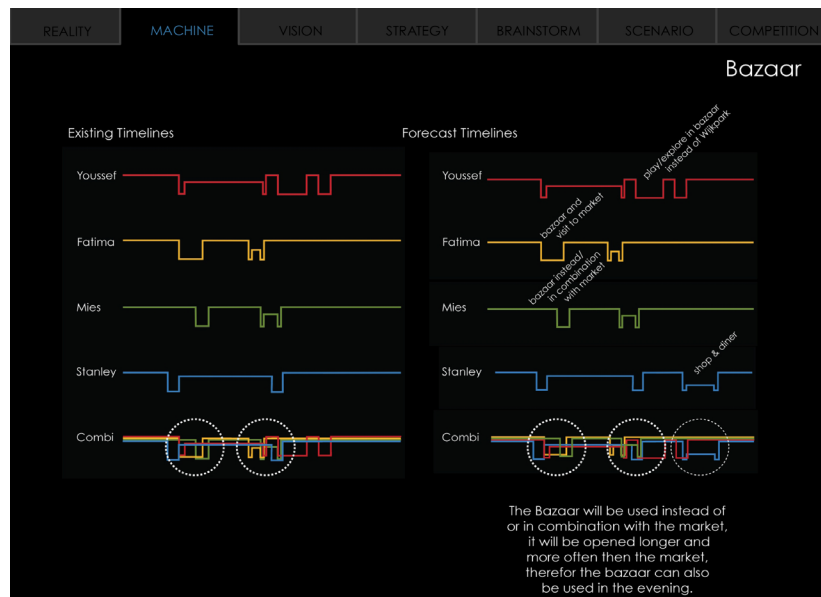

Fig. 3. Proiectul Transvaal Transcript. Studenți de la atelierul de diplomă pentru Domeniul Public din 2009 investigând interacțiunile dintre diferite grupuri de utilizatori prin intermediul scenariilor, fiecare înfățișând o zi din viața unui personaj, prezentând un alt stil de viață. Imaginea arată stop cadre din filme / *Transvaal Transcript project. Students of the Public Realm diploma studio in 2009 investigating the interactions between different user groups by means of scripts, each depicting a day in the life of a character presenting another lifestyle. Image showing screenshots of the movies.*

încât studenții au avut posibilitatea să lucreze pe sit tot timpul, devenind astfel, temporar, parte a rețelei sale sociale. Aceasta le-a permis studenților să realizeze interviuri cu locuitorii și să dezvăluie cum, de exemplu, economia informală avea o mare influență asupra vieții oamenilor din cartier. Un grup a cerut unui număr mare de locuitori să deseneze fiecare câte o hartă cu ceea ce vedea ca fiind cartierul “lor”, apoi a transpus aceste informații pe o hartă care sintetiza distanțele psihologice și numitorii importanți ai zonei. Un alt grup de studenți, de asemenea concentrându-se pe practicile vieții de zi cu zi din Transvaal, a folosit ideea de “schimbare de perspectivă” în proiectul lor intitulat “Transvaal Transcript”⁵. Din informațiile demografice despre zonă, ei au identificat patru tipuri de utilizatori, pe baza stilurilor de viață diferite. Pentru fiecare din aceste tipuri de utilizatori au creat câte un personaj: Youssef, un băiat turc de opt ani; Fatima, o indiană, mamă a trei copii; Mies, o văduvă olandeză care a trăit aproape toată viața în Transvaal; și Stanley, un tânăr din mediul Surinam, care locuiește în Transvaal, dar face zilnic naveta până la locul de muncă în altă parte a orașului. Pentru fiecare personaj au făcut un film, ilustrând activitățile lor pe durata a 24 de ore. Când personajul se află într-un spațiu public, când într-un spațiu privat, ce rute va urma, ce funcțiuni publice (bibliotecă, piață, magazin, parc) va vizita și în ce perioadă a zilei? Rutele au fost exprimate sub formă de hărți și diagrame cronologice și apoi diagramele celor patru personaje au fost combinate. Existau momente și locuri unde acești oameni s-ar întâlni unii cu alții? Ce suprapuneri existau și ce zone sau perioade păreau neutilizate? Următorul pas era să proiecteze un număr de diferite programe pe câteva situri cheie în zonă și apoi să redeseneze diagramele. (fig 4, 5)

⁵ Tipurile de utilizatori bazate pe stilurile de viață derivă dintr-o diagramă dezvoltată de The Smart Agent Company. Proiectul *Transvaal Transcript* a fost realizat de studenții: Katayoun Mashoudi, Randy Zeegers, Pieter Vermeer și René Kroondijk.

for example, informal economy had a large influence on peoples' lives in the neighborhood.

One group asked a large number of inhabitants to each draw a map of what they saw as 'their' neighborhood, and transcribed this information to a map depicting the psychological distances and important denominators of the area. Another group of students, as well focusing on the practice of everyday life in Transvaal, used the idea of a 'changing perspective' throughout their project 'Transvaal Transcript'.⁵ From the demographic information about the area, they identified four types of users based on different lifestyles. For each of these user types, they created a character: Youssef, a Turkish boy of eight years old; Fatima, a Hindu mother of three children; Mies, a Dutch widow who lived most of her life in Transvaal; and Stanley, a young man of Surinam background, who lives in Transvaal but commutes everyday to his work elsewhere in the city. For each person, they made a movie, depicting the activities during a 24 hours period. When would the character be in a public, and when in a private place, which routes would he or she take, which public functions (library, food market, shop, park) would be visited by them, and at which times of the day? The routes were expressed in maps and timeline diagrams, and then the diagrams of the four characters were combined. Were there any moments and places where they would meet one another? Which overlaps were present and which areas or times of the day seemed out of use? A next step was to project a number of different programs onto a few key sites in the area, and then to redraw the diagrams. (Fig 4, 5)

⁵ The user types based on lifestyles were derived from a diagram developed by The Smart Agent Company. The project *Transvaal Transcript* was carried out by the following students: Katayoun Mashoudi, Randy Zeegers, Pieter Vermeer and René Kroondijk

Fig. 5 Proiectul Transvaal Transcript, Randy Zeegers: propunerea strategiei lanțului de evenimente / *Transvaal Transcript project Randy Zeegers: strategy proposal chain of events*

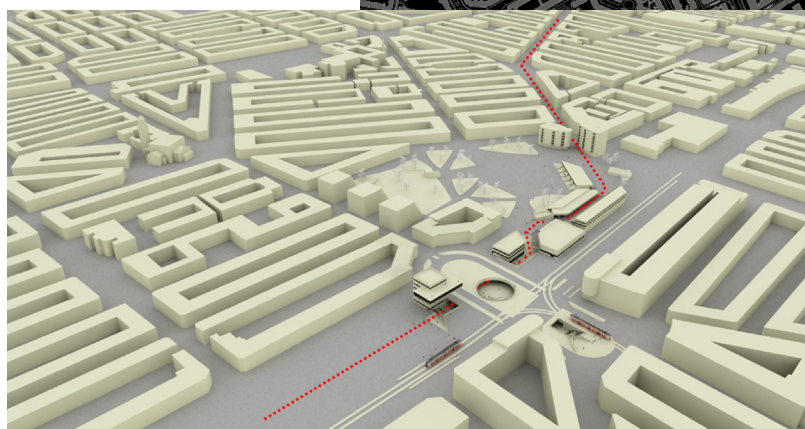
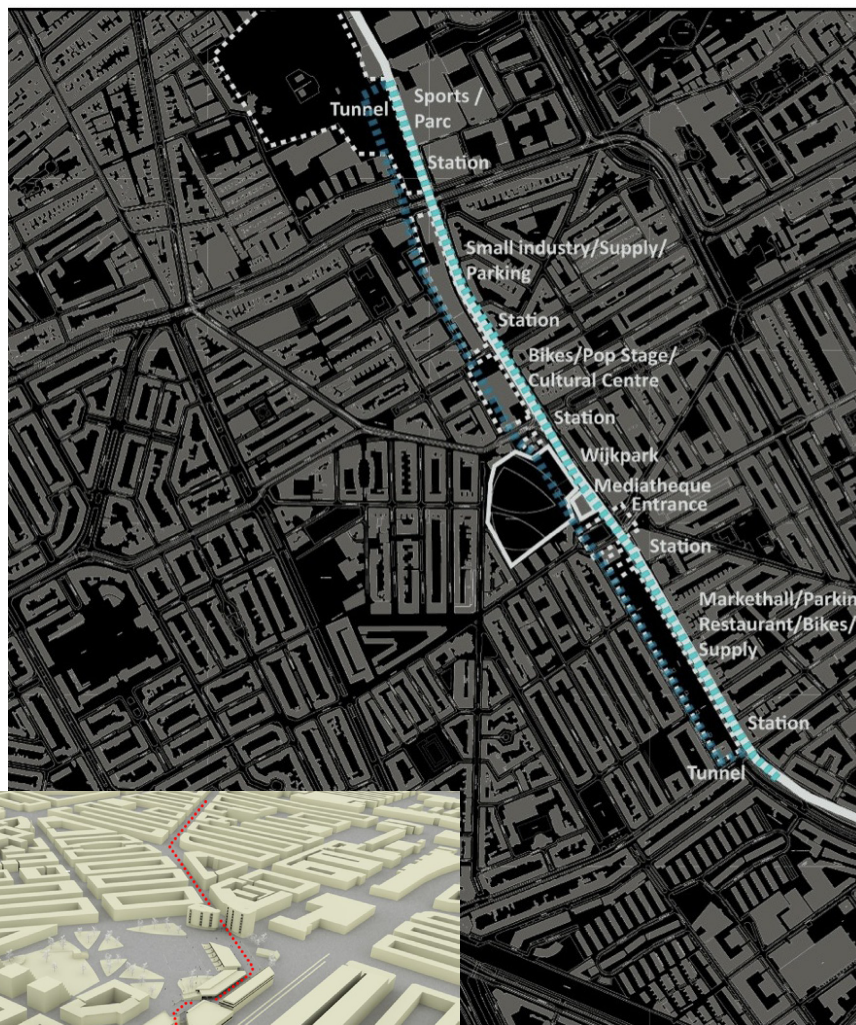

Fig. 6 Proiectul Transvaal Transcript, René Kroondijk: conexiunea cu vecinătățile prin pasajul public pentru pietoni, cu atracțiile publice / *Transvaal Transcript project René Kroondijk: public underpass for pedestrian connection between neighbourhoods, with public attractors.*

Comparând suprapunerea diagramelor pentru diferite programe și situri, studenții au obținut combinații de spații și programe care ar putea avea un efect veritabil asupra diagramelor: ar îmbunătăți utilizarea spațiului, ar atrage diferite tipologii de utilizatori și ar genera mai multe șanse pentru întâlniri sociale. Fiecare student al grupului a ales o combinație de sit și program(e) pentru a dezvolta faza de design a proiectului. În propunerea lui Randy Zeeger, linia de tramvai care momentan separă Transvaal de cartierul vecin, servea ca punct de plecare pentru un "lanț de evenimente". (Fig. 5) Plasând o varietate de funcțiuni publice de-a lungul acestei artere de circulație, ar deveni mai degrabă un conector decât o barieră. Tramvaiul ar funcționa ca o coloană vertebrală, un element organizator, în jurul căruia diferite activități ar putea avea loc 24 de ore pe zi, ceea ce ar spori securitatea, prin intermediul animației și controlului social. Una dintre cerințele arhitecturale a fost să proiecteze o stație de tramvai cu un centru pentru muzică pop, combinând astfel un program pentru un grup particular (grupul mare de tineri din Transvaal) cu un program mai general atrăgând diferite grupuri de utilizatori. René Kroondijk a propus un pasaj public pentru a traversa un nod de circulație, plasând atracții publice ca magazine și un teatru de-a lungul acestei noi rute pietonale. (Fig 6)

Atelierul HAGA SCHEVENINGEN

În 2011-2012, atelierul de cercetare și design pentru domeniul public s-a concentrat pe stațiunea maritimă Scheveningen din Haga. Prin actul "Structuurvisie 2020", municipalitatea din Haga a lansat un program ambițios care să dezvolte calitatea urbană în câteva zone din Haga. O temă importantă este legătura cu marea, exprimată prin sloganul: "Global City by the Sea" (Wérelldstad aan Zee). Astăzi, Scheveningen-bad este o stațiune maritimă aproape ruinată axată pe facilități comerciale și de loisir; de când s-a redus pescuitul și marea companie de transport de marfă Norfolk

By comparing the super-impositions of diagrams for various programs and sites, the students derived at combinations of spaces and programs which could have a genuine effect on the diagrams: they would increase the use of space, attract different user types and generate more chances for social encounters. For the design stage of the project, each student of this group chose a combination of site and program(s) to further elaborate. In Randy Zeeger's proposal, the tramline, currently dividing Transvaal from the neighboring quarter, served as a point of departure to develop a 'chain of events'. (Fig. 5) By placing a variety of public functions along this public transport vein, it would become a connector rather than a barrier. The tram would then function as a spine, an organizing element, along which activities could take place 24 hours a day, which would increase safety by means of liveliness and social control. One of the architectural assignments was to design a tram station with a center for pop-music, hereby combining a program for a specific group (the large group of youth in Transvaal) with a more general program attracting different user groups. René Kroondijk proposed a public underpass to cross a traffic junction, placing public attractors such as shops and a theatre along this new pedestrian route. (Fig 6)

Studio The HAGUE SCHEVENINGEN

In 2011-2012, the research and design studio of Public Realm focused on the sea-side resort Scheveningen, The Hague. With the document "Structuurvisie 2020", The Hague municipality has launched an ambitious program to enhance urban quality in a number of areas in The Hague. An important theme is the connection to the sea, expressed in the slogan: "Global City by the Sea" (Wérelldstad aan Zee). Nowadays, Scheveningen-bad is a somewhat dilapidated sea-side resort with a strong accent on commercial and leisure facilities; while its harbor is searching for new directions since the fishing activities have decreased and the large cargo shipping company Norfolk Line has left its site. Moreover, concerns

Line a abandonat situl, portul se află în căutare de noi direcții de dezvoltare. Mai mult, preocupările privind schimbările climatice au condus la mari restructurări ale litoralului, în special prin consolidarea bulevardului (proiectat de Manuel de Sola-Morales) și prin ample înnisipări artificiale prin intermediul unei așa-zise mașini de înnisipare. În timp ce Scheveningen își face planuri pentru viitor, legăturile dintre Scheveningen și Haga rămân de discutat: le lipsește identitatea, calitatea spațială și „prezența” arhitecturală. Mai exact, aceste legături au constituit principalul punct de interes al atelierului pentru Domeniul Public din 2011. Studenții au investigat legăturile dintre oraș și mare la diferite niveluri, urmând liniile temelor de cercetare mai sus menționate. Pentru un număr de situri pe care studenții le-au identificat ca fiind problematice, au fost făcute propuneri individuale, toate cu scopul de a îmbunătăți calitatea domeniului public pe sit și legăturile dintre Haga și Scheveningen. Dintre aceste proiecte, trei vor fi prezentate în detaliu: proiectul pentru un spațiu de evenimente temporar, multifuncțional și o sală de sport pe locul fostului port de marfă, un “living room” public pentru Scheveningen, asociind un centru cultural, o bibliotecă și primăria într-o singură clădire, și un proiect amplasat pe bulevard, care amenajează o nouă intrare în stațiune.

Proiectul lui Riemer Postma folosește ca punct de plecare situl momentan neconstruit al portului. În timp ce municipalitatea din Haga vede situl ca amplasament potențial pentru o dezvoltare imobiliară de mare densitate, cu apartamente scumpe și chiar turnuri, Riemer Postma propune valorificarea acestui spațiu gol prin construirea/amenajarea unei varietăți de funcțiuni temporare. Această soluție ar fi în acord și cu ambițiile orașului Haga de a se plasa printre orașele internaționale cu o largă ofertă de evenimente (culturale). Postma a dezvoltat un sistem de elemente modulare care asigură nevoile logistice necesare, cum ar fi o parcare, accesibilitatea la tramvai și posibilitatea de a închide sau deschide zona către public. Sistemul modular permite amplasarea diferitelor

of climate change have lead to large restructuring of the seaside, particularly by a reinforcement of the boulevard (a design by Manuel de Sola-Morales) and large sand additions by means of a so-called sand engine. While Scheveningen is making plans for its future, the connections between Scheveningen and The Hague remain to be discussed: they lack identity, spatial quality and architectural “présence”. Precisely these connections have been the main focus of the studio Public Realm for 2011.

The students investigated the connections between city and sea on different levels, along the lines of the before mentioned research themes. For a number of sites that the students identified as problematic, individual proposals have been made, all in order to enhance the quality of the public realm on site and to improve the connections between The Hague and Scheveningen at large. From these projects, three will be presented in detail: the design for a temporary, changeable event space and sport hall at the former cargo harbor, a public “living room” for Scheveningen, combining a cultural center, library and municipality town hall in one building, and a project situated on the boulevard, providing a new entrance to the sea resort.

The project of Riemer Postma takes the currently empty site of the cargo harbor as a point of departure. While the municipality of The Hague regards the site as potential location for high density real estate development with expensive apartments and even towers, Riemer Postma proposes instead to value the very emptiness of the site, offering a variety of different temporary uses. This solution would well fit The Hague’s ambitions to position itself as international city with a broad offer of (cultural) events. Postma developed a system of modular elements which provide the necessary logistic needs, such as car park, tram accessibility and the possibility to open or close the area to the public. The modular system gives space for various events, while also offering a number of fixed facilities such as a small auditorium, a fish restaurant, and, where the site almost meets the beach, a sports center. (Fig 7,8)

Fig. 7 Propunerea lui Riemer Postma pentru spațiul de evenimente urbane flexibile la Portul Scheveningen / *Design proposal Riemer Postma for a flexible urban events terrain at Scheveningen Harbour*

Fig. 8 Propunerea lui Riemer Postma: sala de sport / *Design proposal Riemer Postma: Sports hall*

evenimente și oferă, în același timp, o serie de dotări fixe ca, de exemplu, un mic auditoriu, un restaurant cu specific pescăresc și, la limita dintre sit și plajă, un centru sportiv. (Fig 7,8)

Maarten Filius a ales ca sit pentru proiectul său locul de întâlnire dintre satul istoric Scheveningen și șoseaua dinspre Haga. Ar putea deveni această intersecție de fluxuri de trafic lipsită de atractivitate, un loc de întâlnire pentru oameni diferiți: localnici din Scheveningen, locuitori din Haga și alți vizitatori? Filius a propus modificarea fluxurilor de trafic, pentru a oferi mai mult spațiu pietonilor și pentru a construi acolo primăria, dotată cu bibliotecă și alte facilități. Proiectul clădirii asigură existența unui pasaj dinspre sat spre oraș și invers, cu ajutorul unei "coloane vertebrale" publice, un coridor care leagă toate facilitățile publice, de la intrarea în cafeneaua de la marginea orașului spre birourile primăriei, amplasate în zona de clădire având caracterul cel mai urban. Cel mai spectaculos este canionul interior, datorat marelui spațiu deschis al bibliotecii. La ultimul nivel al clădirii, sala de reuniuni oferă priveliști spre Haga și spre mare deopotrivă. (Fig 9, 10)

Proiectul lui Jaap Prins a avut ca obiect unul din cele mai delicate situri ale stațiunii maritime: istoricul Hotel Kurhaus și spațiul public disfuncțional din fața acestuia. După analiza diferitelor impresii ale vizitatorilor din Scheveningen, provenite din poeme istorice și din interviuri la fața locului, Prins a propus îmbunătățirea logisticii parcării și adăugarea de spații publice pietonale de calitate mai bună, prin intermediul unei mari parcări subterane amplasate sub drumul principal actual. Proiectul lui Prins propune demolarea uneia dintre clădirile din anii 1970 care blochează în prezent monumentalul Kurhaus, pentru a oferi hotelului mai mult spațiu și posibilitatea unei legături directe cu marea. Traseul către mare a fost tratat de Prins printr-un proiect care presupune amenajarea unei pergole desfășurate pe verticală pe o înălțime de mai multe etaje, care asigură accesul către mare pe lângă hotel. Sub pergolă sunt prevăzute restau-

Maarten Filius took as a site for his project the meeting point between the historical village of Scheveningen and the road approaching from The Hague city. Could this unattractive junction of traffic flows indeed become a meeting place for different people: local "Scheveningers"; people from the Hague, and other visitors? Filius proposed to alter traffic flows, to offer more space for pedestrians, and to build here the local city hall with library and other facilities. The building design offers literally a passage from the village to the city and vice versa, by means of a public "spine", a corridor connecting all public facilities, leading from the café entrance at the side of the village to the city hall office at the more urban side of the building. Most spectacular is the interior canyon, caused by the large open space in the library. On the upper floor of the building, the meeting hall offers views both to The Hague and to the sea. (Fig 9, 10)

The project of Jaap Prins took into account one of the most delicate sites at the sea resort: the historical Kurhaus and the malfunctioning public space in front of it. After an analysis of the different impressions of visitors of Scheveningen, found through both historical poems and on-site interviews, Prins proposed to improve the logistics of parking and to add more qualitative public space for pedestrians by means of a large underground garage underneath the current main road. One of the nineteen seventies buildings currently blocking the monumental Kurhaus is removed in the project of Prins, thereby providing more space for the Kurhaus, and the possibility of a more direct connection to the sea. The passage to the sea has been given shape by Prins through the design of a multiple stories high pergola, giving access to the sea alongside the Kurhaus. Underneath the pergola, restaurants facing the Kurhaus square are provided, while on the other side, a large music center brings night life to the site. In this way, different programs come together in a both powerful and modest spatial intervention which gives Scheveningen new élan. (Fig 11, 12)

Fig. 9, 9b Proiectul lui Maarten Filius pentru un punct de întâlnire public la intersecția dintre vechiul Scheveningen și Haga: primăria, bibliotecă și facilitățile locale. Schema urbană și macheta / Project of Maarten Filius for a public meeting place at the junction of old Scheveningen and The Hague: city hall, library and local facilities. Urban scheme and model

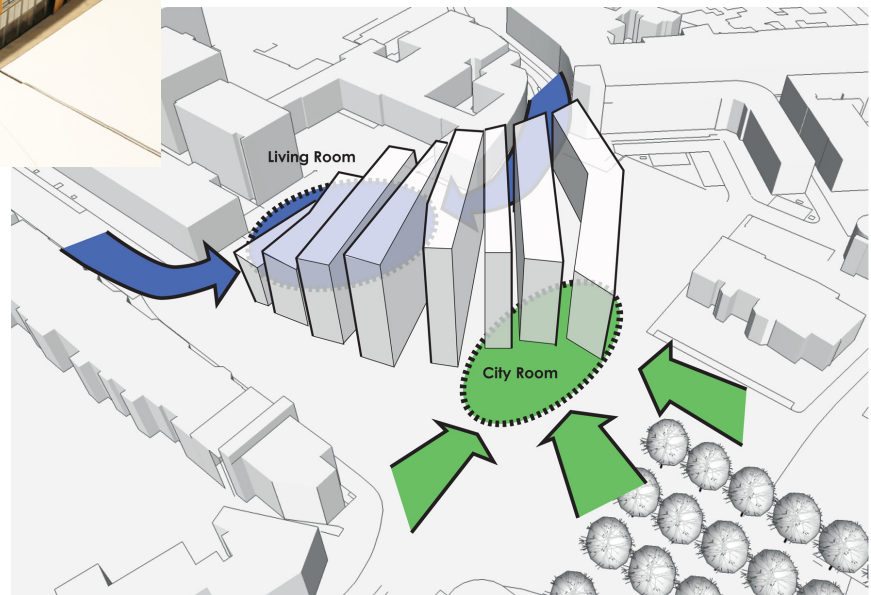
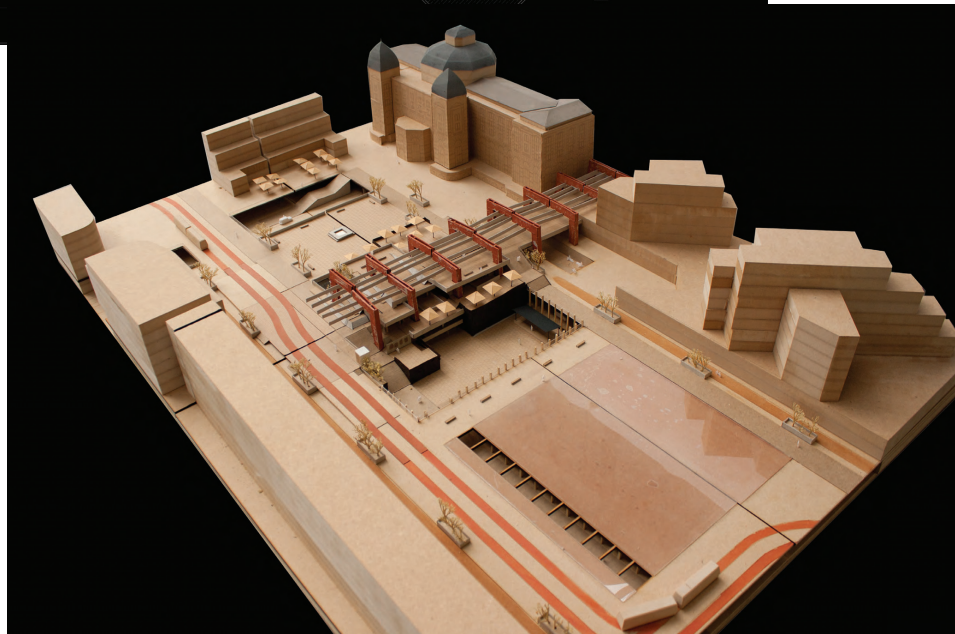

Fig. 10 Proiectul lui Maarten Filius; secțiune ilustrând coridorul public din clădire, conectând diverse funcțiuni / Project Maarten Filius; section showing the public corridor in the building connecting the various functions.

Fig. 11 Propunerea pentru design urban și arhitectural pentru stațiunea maritimă, de Jaap Prins. Oferă o soluție radicală pentru parcare, un nou spațiu public în fața monumentalului Kurhaus și un pasaj cu restaurante și scene publice. Machetă /
Urban and architectural design proposal at the sea-resort by Jaap Prins. Offering a radical parking solution, new public space in front of the monumental Kurhaus and a passage with restaurants and pop stages. Model.

Fig. 12 Proiectul lui Jaap Prins. Secțiune prin pasaj, restaurante și centrul de muzică, înfățișând monumentalul Kurhaus în fundal /
Project Jaap Prins. Section across the passage, restaurants and music center, showing the monumental Kurhaus in the Background.

rante orientate către scuarul din fața hotelului, iar pe cealaltă parte a străzii, prezența unui mare centru de muzică însuflețește situl pe timpul nopții. În acest fel, diferite programe își unesc forțele pentru a realiza o intervenție spațială modestă și puternică deopotrivă, care conferă satului Scheveningen un nou elan. (Fig 11, 12)

Traducere din limba engleză: Silvia Gigo

Bibliografie / Bibliography

- AVERMAETE, Tom; Klaske Havik and Teerds Hans (eds.): *Architectural Positions: Architecture, Modernity and the Public Sphere*, SUN Nijmegen, 2008
- DE CAUTER, Lieven: *The Capsular Civilization: On the City in the Age of Fear*. Rotterdam, NAI Publishers, 2004
- DE CERTEAU, Michel: *The Practice of Everyday Life*, Berkeley (University of California Press) 1984
- HABERMAS, Jürgen: *The Structural Transformation of the Public Sphere, An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge (Mass.) (MIT Press), 1989 (1962)
- HAVIK, Klaske; PATTEEUW, Véronique; TEERDS, Hans: *OASE#89 Productive Uncertainty. Indeterminacy in spatial design, planning and management*, NAI Publishers, 2011
- HUIZINGA, Johan: *Homo Ludens. Proeve eener bepaling van het spelelement der cultuur*, H.D. Tjeenk Willink, Harlem, 1938
- LEFEBVRE, Henri: *La production de l'espace*. Paris (Éditions Anthropos), 1974; English trans.: *The Production of Space*. Oxford/Cambridge (Mass.) (Blackwell Publishers), 1991
- METZ, Tracy: *PRET! Leisure and landscape*, NAI Publishers, 2002
- SENNETT, Richard: *The Fall of Public Man*, New York (Vintage), 1967
- SORKIN, Michael: *Variations on a Theme Park, The new American City and the End of Public Space*. New York (Hill and Wang), 1992